

Datum: 24.08.2020

Medij: Dnevnik

Rubrika: Reporter

Autori: Milorad Mitrović

Teme: mađarska književnost i pisci

Naslov: Otkrivanje belih mrlja iz naše istorije

Napomena:

Površina: 651

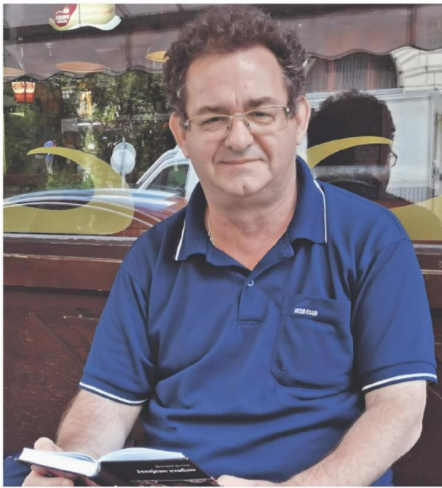

Strana: 8

КЊИЖЕВНОСТ СРПСКЕ ДИЈАСПОРЕ: ДРАГОМИР ДУЈМОВ ИЗ БУДИМПЕШТЕ

Откривање белих мрља из наше историје

Svi romani iz pera plodnog književnika srednje generacije u srpskoj dijaspori u Mađarskoj, Dragomira Dujmova iz Budimpešte odnose se na istorijske događaje koji su bitno uticali na život Srba u Ugarskoj, Austrougarskoj monarhiji i današnjoj Mađarskoj. Književnik i kritičar David Kečman Dačo iz Sombora, sagledavajući stvaralачki opus Dujmova, predlaže da je to otkrivanje nekih belih mrlja iz naše istorije koje su slabo znane, pogotovo u matičnoj Srbiji.

Dragomir Dužmov

Na tu vrstu stvaralaštva odredilo se Dužmov, čiji su prethodni ugarski dostigli bežeći ispred Turaka iz Mostara 1687. godine, a on maturirao 1981. godine u tadašnjoj Srpskohercegovačkoj gimnaziji u Budimpešti, potom 1989. na grupi jugoslovenske književnosti i srpskog jezika na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu i od tada kao profesor radi u Srpskoj gimnaziji "Nikola Tesla" u Budimpešti.

Iz pera Dujmova između ostalog je do sada objavljeno osam romana, pri čemu je "Voz savesti" doživio tri izdanja, pred čitaocima su još naslovi "Pod nebom boje purpura", "Jesejevo stablo", "Sablja u jeziku", "Ogledalo od zelenog jaslica", "Vreme mesecareња", "Raskršća" i "Beli putevi", takođe i po tri

zbirke pripovedaka i pesama, kao i druga spisateljska ostvarenja iz plodnog opusa Dujmova, poznata čitalačkoj publici u srpskoj dijaspori u Mađarskoj, pa i u Srbiji.

- Odredilo sam se da sve ono što mogu sačuvam za budućnost u romanesknoj formi, a sve je zasnovano na istinitim događajima. Poslednji roman "Pod nebom boje purpura" vezuje se za tužnu priču iz 1941. godine, pre nego što je mađarska vojska prešla jugoslovensku granicu. U selu Santovu na srpsko-mađarskoj granici kod Bачkog Brega, 25 kilometara od Sombora, uhapšen je santovачki pravoslavni sveštenik Miloš Aпић, mučen i na kraju ubijen, tako da je postao prva žrtva, pre nego što je Horćijevska vojska prešla granicu. Kao dete slušao sam priču o tome zločinu, mada se o tome tada baš i nije смело гласно govorilo. Sve sam detaljno istraživao, ustanovio da su vojnici koji su počinili zločin osuđeni i taj nemio događaj pretocio u roman - priča Dujmova.

Na vek od završetka Velikog rata između ostalog je do sada objavljeno osam romana, pri čemu je "Voz savesti" doživio tri izdanja, pred čitaocima su još naslovi "Pod nebom boje purpura", "Jesejevo stablo", "Sablja u jeziku", "Ogledalo od zelenog jaslica", "Vreme mesecareња", "Raskršća" i "Beli putevi", takođe i po tri zbirke pripovedaka i pesama, kao i druga spisateljska ostvarenja iz plodnog opusa Dujmova, poznata čitalačkoj publici u srpskoj dijaspori u Mađarskoj, pa i u Srbiji.

Роман "Време месечарења" је прича о повратној драми у Бајском трокуту и Барани, у време када је српска војска стигла до Печуја, Сегедина и Баје, где се задржала све до 1921. године. У епицентру дешавања су Баји и Печују, а до пресуде долази у Тријанону, па се српска војска повлачи. Неупео је остао покушај настанка "Српско мађарске барањско бајске републике", творевине необичног и другог назива која је трајала свега шест дана, а на челу те "републике" био је познати српски сликар Петар Добровић, не добивши подршку ни у Београду ни од сила победница у Великом рату.

- Било је и има романа у српској књижевности о збивањима из тог времена, али из србијанског аспекта. Међутим, постављам питање: Шта је са нама Србима који смо били са друге стране, па смо морали да учествујемо у свему томе? Тако је из периода након Првог светског рата, оптацја становништва тема роман "Воз savesti",

do tada nepoznata, kada su Srbi imali izbor da li će ostati u Mađarskoj ili se preseliti u novonastalu Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca. Većina Srba je poslušala crkvu koja je propagirala optaciju i iselila se u Kraljevinu SHS, međutim, veliki broj nije dobro proшао. Описао сам судбину оптаната из Батане који су са поморишке поморишке црнице били "бачени" у Македонију на Овче поље, што је за њих био културни и животни шок - указује Дујмов.

Како је бити откривач белих мрља у нашој историји и како је уопште бити српски писац у Мађарској? Без обзира што су теме неугodne и треба се са њима суочавати са историјске дистанце, Дујмов вели да му је лепо и угодно бављене том тематиком, да нема никаквих проблема, јер познаје

dreja и друга места у Мађарској где су живели и стварали Срби. Или, ако учимо о значајним личностима, било да су политичари, културни делатници, професори и други истакнуте личности тог времена, сви имају одређеницу у биографији да су се школовали и студирали у Пешти. Увек је постојала веза између Будимпеште, Бачке, Баната и Срема, па чак и јужније преко Саве и Дунава. За мене је посебан доживљај да могу нешто својим стваралаштвом да пружим и сачувам од заборава догађаје о којима се до сада мало знало и говорило. Мислим да је то потребно нашим људима, да очувамо наш идентитет и цивилизацијске тековине које су угрожене - закључује Дујмов.

Дујмов наглашава да четврт века одржава одличне везе са књи-

Део наслова из опуса Драгомира Дујмова

оће културе, Српску и Мађарску, те да је тиме само богатији.

- За мене је то вечита инспирација. Многи писци имају проблем око теме, а хвала богу, ја нисам имао тај проблем, јер увек има тих заједничких српских и мађарских тема које нас повезују. Мора се знати да се о српској књижевности и култура превише половине 19. века, не може говорити а да се не спомену Пешта, Будим, Сентан-

жеником, песником и критичарем Давидом Кеџманом Даком из Сомбора, који му пуно помаже, па сарадња са историчарем и књижевником Миланом Миџићем из Новог Сада, присне везе је имао са Милованом Витезовићем, као и покојним Драгомиром Брајковићем, али признаје да међу писцима из Србије нема баш велики број познатика.

Текст и фото: Милорад Митровић

Српска књижевна сцена у Мађарској

Српска књижевна сцена у Мађарској, према мишљењу Дујмова, има одличне писце, али их је јако мало, пошто је и број Срба у овдашњој дијаспори сведен на десетак хиљада, тако да је скроман број оних који пишу и објављују своја дела.

Дујмов као одличан романописца и песника истиче Петра Милошевића, затим врсног приповедача Предрага Степановића, ту је срећом и Драган Јаковљевић који је дошао из Крагујевца и ту у живи више од две деценије, пише поезију и прозу и уредник је "Српских недељних новина", а из млађе генерације Милан Степанов.

Сви се са посебним пијететом увек присећају песника Стојана Вујичића, који је иза себе оставио само две збирке, али био је и остао мост између српске, југословенске и мађарске књижевности о обе стране границе.

